

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ενηλικίωση – Γάμος, σελ. 8
2. Σχέσεις των συζύγων που προκύπτουν απ' το γάμο, σελ. 14
3. Περιουσιακές Σχέσεις των Συζύγων, σελ. 20
4. Διαζύγιο, σελ. 26
5. Σχέσεις γονιών και παιδιών, σελ. 38
6. Εξώγαμα, σελ. 48

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Συμβούλιο Ισότητας των δυο φύλων θεωρεί ότι η πληροφόρηση του Λαού για τις θεσμικές αλλαγές που συντελούνται σε τομείς της κοινωνικής ζωής, σχετικά με τις διακρίσεις των δυο φύλων, είναι ένα σημαντικό στοιχείο για τη συνειδητοποίηση ανδρών και γυναικών στο μεγάλο αυτό κοινωνικό θέμα.

Για το σκοπό αυτό προχωρήσαμε στην έκδοση μιας απλουστευτικής παρουσίασης των βασικών για την ισότητα διατάξεων του νέου Οικογενειακού Δικαίου (Νόμος 1329 ΦΕΚ 25/18-2-83).

Η θεσμική αυτή αλλαγή εκπλήρωσε, σε σύντομο χρονικό διάστημα, τις προγραμματικές εξαγγελίες της Κυβέρνησης και ανταποκρίνεται σε ένα βασικό αίτημα του προοδευτικού γυναικείου κινήματος της χώρας μας.

Φιλοδοξούμε, η έκδοση αυτή, καθώς και άλλες που θα ακολουθήσουν να φτάσουν στο σπίτι κάθε ελληνικής οικογένειας, για να ενημερώσουν τον καθένα, ανεξάρτητα από ηλικία και φύλο, για τους νέους θεσμούς, που προωθούν την ισότητα.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Ενηλικίωση

Στα 21 χρόνια και για τα δύο φύλα.

Γάμος

Μόνο ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ

Κατώτατο όριο ηλικίας για τέλεση γάμου ήταν για τα κορίτσια τα 14 χρόνια, για τα αγόρια τα 18 χρόνια.

Ενηλικίωση

Από τα 18 χρόνια και για τα δύο φύλα.

Γάμος

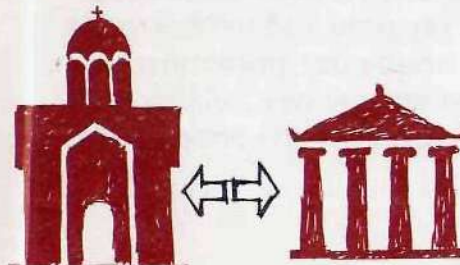
Είτε ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ

Είτε ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

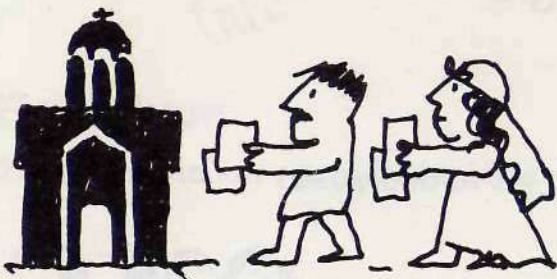
Είναι δυνατή όμως η τέλεση και του πολιτικού και του θρησκευτικού γάμου αν οι ενδιαφερόμενοι το επιθυμούν.

Κατώτατο όριο ηλικίας για τέλεση γάμου και για τα δύο φύλα τα 18 χρόνια.

Ο πολιτικός γάμος τελείται στον Δήμο ή στην κοινότητα.

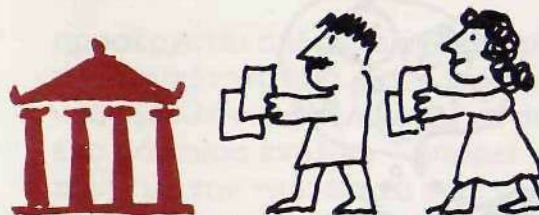
ΤΙ ΙΣΧΥΕ

Τι χρειάζεται για το Θρησκευτικό.

1. Πιστοποιητικό αγαμίας των μελλονύμφων από την ενορία τους ή τον τόπο που διαμένουν.
2. Αναγγελία του γάμου τους στην εφημερίδα.
3. Διαζευκτήριο, αν προϋπήρχε θρησκευτικός γάμος.

ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ

Τι χρειάζεται για τον πολιτικό.

1. Αίτηση (ο Δήμος χορηγεί έντυπα αιτήσεων).
2. Ληξιαρχική πράξη γεννήσεως.
3. Δήλωση του Ν. 105 όπου θα βεβαιώνεται ότι,
  - α) ο μελλονύμφος δεν έχει κώλυμα για γάμο από τα αναφερόμενα στα άρθρα 1350, 1351, 1352, 1354, 1356, 1357, 1360 του Α.Κ.*
  - β) είναι κάτοικος Δήμου ή της κοινότητας που είναι γραμμένος.
  - γ) αν τελεί πρώτο γάμο ή δεύτερο κ.λπ.
4. Για ανήλικους κάτω των 18 ετών χρειάζεται δικαστική απόφαση.
5. Διαζευκτήριο, αν προϋπήρχε θρησκευτικός γάμος για τους χωρισμένους ή αμετάκλητη δικαστική απόφαση εφόσον ο προηγούμενος γάμος ήταν πολιτικός.
6. Οι αλλοδαποί πρέπει να έχουν βεβαίωση του Προξενείου τους στην Ελλάδα μεταφρασμένη στα ελληνικά ότι δεν υπάρχει κώλυμα γάμου.
7. Γνωστοποίηση του γάμου σέ ημερήσια Εφημερίδα (δύο φύλλα, ένα για τον καθένα). Για την κατάθεση της αίτησης και την παραλαβή της άδειας πρέπει να

* Εξήγηση των άρθρων στη σελίδα 50.

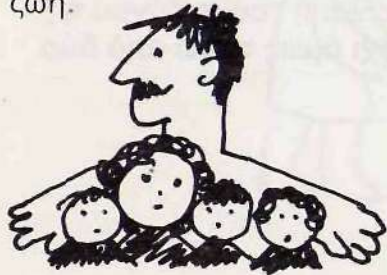
προσέρχεται ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος, έχοντας και την ταυτότητά του. Κατά την τέλεση του γάμου κάθε μελλονύμφος πρέπει να συνοδεύεται και από ένα μάρτυρα ενήλικο – μπορεί να είναι και συγγενής του – με την ταυτότητά του.

8. Σύμφωνα με τον καινούργιο νόμο περί ισότητας οι μελλονύμφοι είναι υποχρεωμένοι να δηλώσουν πριν από το γάμο το επώνυμο των παιδιών που θα γεννηθούν. Αυτό μπορεί να είναι ή του συζύγου ή της συζύγου ή και των δύο, όχι όμως πάνω από δύο επώνυμα.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ ΓΑΜΟ

Κεφαλή της οικογένειας

Ο άντρας ήταν η κεφαλή της οικογένειας και αποφάσιζε για κάθε θέμα που αφορούσε τη συζυγική ζωή.

Διοίκηση του σπιτιού

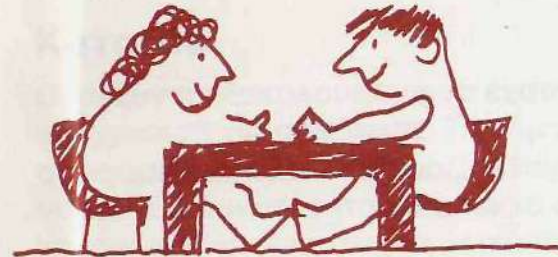
Στη γυναίκα είχε ανατεθεί αποκλειστικά η φροντίδα και η λειτουργία του σπιτιού.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ ΓΑΜΟ

Δεν υπάρχει πια ένας αρχηγός στην οικογένεια

Τώρα και οι δύο σύζυγοι πρέπει να αποφασίζουν μαζί για κάθε θέμα της συζυγικής τους ζωής. Η ρύθμιση από τους συζύγους του κοινού τους βίου πρέπει να μην εμποδίζει την επαγγελματική και την υπόλοιπη δραστηριότητα του καθενός από αυτούς και να μην παραβιάζει τη σφαίρα της προσωπικότητάς του. Για τη φροντίδα και τη λειτουργία του σπιτιού παύει να θεωρείται η γυναίκα και μόνο αποκλειστικά υπεύθυνη και οι σύζυγοι από κοινού, ανάλογα με τις συνθήκες της οικογενειακής ζωής, συμβάλλουν στη φροντίδα του σπιτιού.

Τα βάρη του γάμου

Ο άντρας έφερνε τα βάρη του γάμου.

Κατοικία

Η γυναίκα είχε σαν νόμιμη κατοικία την κατοικία του άντρα της. Μόνο αν υπήρχαν επαγγελματικοί ή άλλοι συγκεκριμένοι λόγοι μπορούσε να έχει χωριστή κατοικία.

Τα βάρη του γάμου

Και οι δύο σύζυγοι έχουν υποχρέωση να συνεισφέρουν ο καθένας, ανάλογα με τις δυνάμεις του, στην αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας, στην αμοιβαία υποχρέωση διατροφής και στη διατροφή των παιδιών τους. Η συνεισφορά αυτή γίνεται με την προσωπική εργασία, τα εισοδήματά τους και την περιουσία τους.

Κατοικία

Οι σύζυγοι εξακολουθούν να έχουν αμοιβαία υποχρέωση για συμβίωση. Τη νόμιμη κατοικία τους την αποφασίζουν και οι δύο μαζί. Αναγνωρίζεται και στη γυναίκα η δυνατότητα να αποκτά αυτοτελή νόμιμη κατοικία, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου διακόπτεται για έναν οποιοδήποτε λόγο η έγγαμη συμβίωση, ή λόγοι ανάγκης, κυρίως επαγγελματικοί, επιβάλλουν την χωριστή διαμονή των συζύγων χωρίς να έχει διασπαστεί η έγγαμη συμβίωσή τους.

Επώνυμο συζύγων

Η γυναίκα μετά το γάμο της είχε σαν νόμιμο επώνυμο το επώνυμο του άντρα της.

Επώνυμο συζύγων

Η γυναίκα μετά το γάμο διατηρεί υποχρεωτικά ΜΟΝΟ το οικογενειακό της επώνυμο. Το ίδιο ισχύει και για τον άντρα. Μόνο στις κοινωνικές του σχέσεις ο καθένας από τους συζύγους μπορεί να χρησιμοποιεί το επώνυμο του άλλου συζύγου, ή να το προσθέτει στο δικό του εφόσον δε διαφωνεί ο άλλος σύζυγος.

Οι γυναίκες που ήδη είναι παντρεμένες έχουν το δικαίωμα, μέχρι τις 18/2/1984, να δηλώσουν στο Ληξιαρχείο, αν θέλουν, το οικογενειακό τους επώνυμο σαν νόμιμο επώνυμό τους. Πρόκειται για απλή δήλωση που καταχωρίζεται στο περιθώριο της ληξιαρχικής πράξης γάμου.

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ

Προίκα

Προίκα ήταν η περιουσία που δινόταν από τον πατέρα ή σε αδυναμία του πατέρα από τη μητέρα ή και από την ίδια τη γυναίκα ή και από κάποιο τρίτο πρόσωπο στον άντρα για να τον ανακουφίσει από τα βάρη του γάμου. Η προίκα έπρεπε να είναι ανάλογη με την περιουσία και την κοινωνική θέση του πατέρα αλλά και του συζύγου. Στις περισσότερες περιπτώσεις, που αντικείμενο της προίκας ήταν ακίνητο, αν δεν είχε συμφωνηθεί ότι ο άντρας θα έχει την πλήρη κυριότητα, η γυναίκα διατηρούσε μεν την ψιλή κυριότητα, αλλά ο νόμος τη θεωρούσε ανίκανη να διαχειριστεί την περιουσία της. Έτσι ο άντρας ήταν εκείνος που είχε τη διοίκηση, τη διαχείριση και καρπωνόταν τα εισοδήματα.

Για να πουληθεί το ακίνητο έπρεπε ο σύζυγος να ζητήσει άδεια από το δικαστήριο, που δινόταν αν συμφωνούσε η γυναίκα και μόνο αν υπήρχε ή μεγάλη ανάγκη ή προφανής ωφέλεια για την οικογένεια.

Σε περίπτωση αδικαιολόγητης άρνησης του πατέρα να χορηγήσει προίκα, η κόρη είχε δικαίωμα να προσφύγει κατά του πατέρα της στο δικαστήριο και να τον υποχρεώσει να συστήσει προίκα.

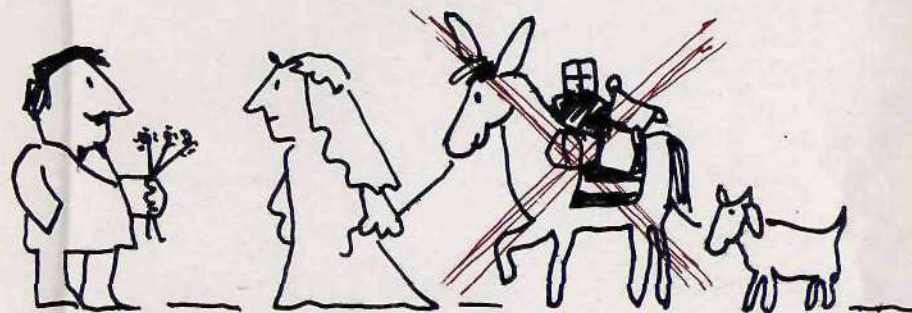
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ

Η προίκα καταργήθηκε

Οι προίκες που είχαν αντικείμενο ακίνητο και είχαν δοθεί από παλιά μέχρι σήμερα επιστρέφονται από την ισχύ του Νόμου αυτοδίκαια στις γυναίκες, χωρίς να χρειαστεί κανενός είδους έγγραφο ή άλλη διαδικασία, ούτε να πληρωθεί κανένας φόρος ή τέλος.

Προίκες που αντικείμενό τους ήταν κινητά και σώζονται στην περιουσία του άντρα επιστρέφονται αυτοδίκαια στη γυναίκα. Προίκες που είχαν αντικείμενο χρήματα δεν επιστρέφονται παρά μόνο αν συμφωνήσουν διαφορετικά οι σύζυγοι.

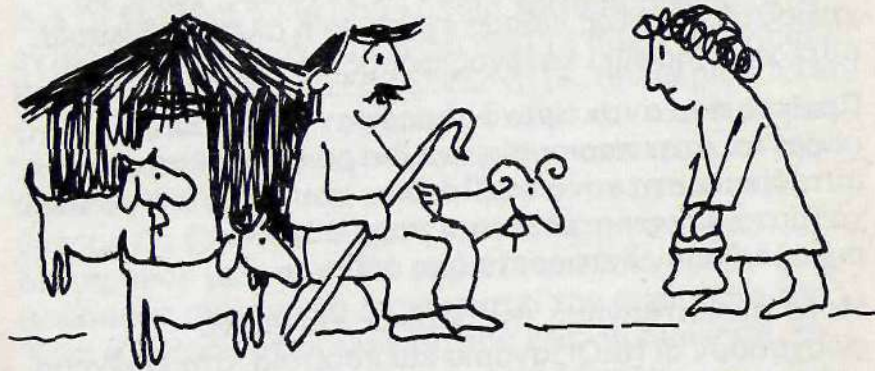
Μετά την κατάργηση της προίκας και για να ενισχυθούν οι ΝΕΟΙ, αγόρια και κορίτσια, στο ξεκίνημα αλλά και στη διατήρηση της οικογενειακής τους ζωής ή της επαγγελματικής και οικονομικής τους δραστηριότητας προβλέπεται μειωμένη φορολογία (το 50% του φόρου δωρεάς*) για περιουσιακές παροχές γονιών προς τα παιδιά τους, αγόρια και κορίτσια, μέχρι τα πέντε εκατομμύρια δραχμές (5.000.000).

(* που ήταν και πριν ο φόρος της προίκας)

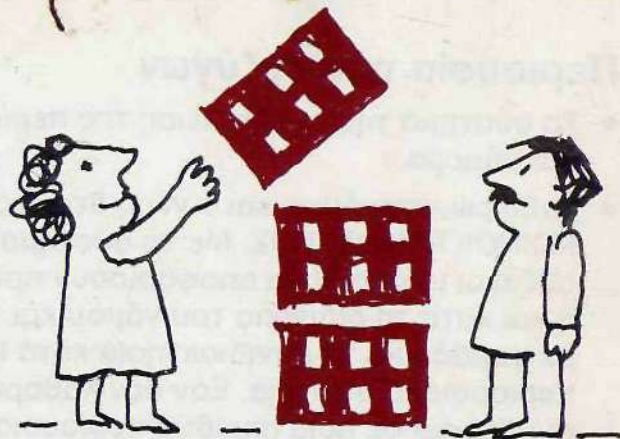
Περιουσία των συζύγων

Κάθε σύζυγος και μετά το γάμο διατηρούσε την αυτοτέλεια της περιουσίας που είχε στο δικό του όνομα πριν από το γάμο και της περιουσίας που αποκτούσε στο όνομά του κατά τη διάρκεια του γάμου.

Περιουσία των συζύγων

- Το σύστημα της αυτοτέλειας της περιουσίας ισχύει και σήμερα.
- Καθιερώνεται όμως και ο νέος θεσμός της ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ. Με το σύστημα αυτό οι σύζυγοι μπορούν να αποφασίσουν πριν από το γάμο ή και κατά τη διάρκεια του γάμου και να καθορίσουν με συμβόλαιο τη συνιδιοκτησία κατά ίσα μέρη σε περιουσιακά στοιχεία. Εάν δεν καθοριστεί στο συμβόλαιο σε ποια ακριβώς περιουσιακά στοιχεία θα εφαρμόζεται η κοινοκτημοσύνη, τότε ό,τι αποκτηθεί από τον κάθε σύζυγο, χωρίς να είναι από δωρεά ή κληρονομιά, θα ανήκει και στους δύο συζύγους κατά ίσα μέρη.
- Δημιουργείται για πρώτη φορά στην Ελλάδα ΑΞΙΩΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ και των δύο συζύγων σε όποια περιουσία αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του γάμου. Έτσι, αν ο γάμος λυθεί με θάνατο ή διαζύγιο ή ακυρωθεί ή υπάρξει διάσταση των συζύγων πάνω από τρία χρόνια, κάθε σύζυγος έχει δικαίωμα συμμετοχής στην περιουσία που απόκτησε ο άλλος σύζυγος κατά τη διάρκεια του γάμου. Η συμμετοχή αυτή είναι ανάλογη με το ποσό που μπορεί να αποδείξει ο καθένας ότι συνέβαλε στην αύξηση της περιουσίας του άλλου συζύγου. Σαν συμβολή θεωρείται και η εργασία στο σπίτι και η ανατροφή των παιδιών.
- Εν πάσει περιπτώσει ο σύζυγος με τη λιγότερη

αύξηση της περιουσίας δικαιούται το $\frac{1}{3}$ της περιουσίας που απέκτησε μετά το γάμο ο άλλος σύζυγος, χωρίς να χρειάζεται να αποδείξει τη συμβολή του στη δημιουργία αυτού του $\frac{1}{3}$, έστω και αν αυτή η συμβολή περιορίζεται μόνο στην ανατροφή των παιδιών και στη λειτουργία του κοινού σπιτιού. Ο σύζυγος κατά του οποίου στρέφεται το αίτημα μπορεί να απαλλαγεί, αν αποδείξει ότι ο άλλος σύζυγος καθόλου και με κανένα τρόπο δε συνέβαλε στην αύξηση της περιουσίας που απέκτησε ο ίδιος ή συνέβαλε λιγότερο από το $\frac{1}{3}$. Στην περιουσία δεν συμπεριλαμβάνεται ό,τι αποκτήθηκε από δωρεά ή κληρονομιά.

ΔΙΑΖΥΓΙΟ

Για να ζητηθεί διαζύγιο θα έπρεπε η αγωγή να βασίζεται σε έναν από τους ακόλουθους λόγους που μπορούσε να τους επικαλεστεί όμως **μόνο ο αναίτιος** σύζυγος.

1. Μοιχεία
  2. Διγαμία
  3. Επιβουλή ζωής
  4. Κακόβουλη εγκατάλειψη που κράτησε τουλάχιστο δύο χρόνια
  5. Ισχυρός κλονισμός της σχέσης του γάμου
  6. Φρενοβλάβεια, που κράτησε τέσσερα τουλάχιστο χρόνια
  7. Λέπρα
  8. Αφάνεια
  9. Σεξουαλική ανικανότητα, που υπήρχε κατά την τέλεση του γάμου και κράτησε τρία χρόνια και εξακολουθούσε να υπάρχει κατά τη μέρα που υποβλήθηκε η αγωγή
- Δυνατότητα να εκδοθεί διαζύγιο επειδή και οι δύο σύζυγοι δεν μπορούσαν να ζήσουν πλέον μαζί και ήθελαν να χωρίσουν **δεν υπήρχε**. Ήταν αναγκασμένοι με πολύπλοκη διαδικασία, πολυμελές δικαστήριο, μάρτυρες κλπ. να αποδείξουν ότι και οι δύο ήταν υπαίτιοι, πράγμα που πολλές φορές απαιτούσε σκηνοθετημένες δίκες.

ΔΙΑΖΥΓΙΟ

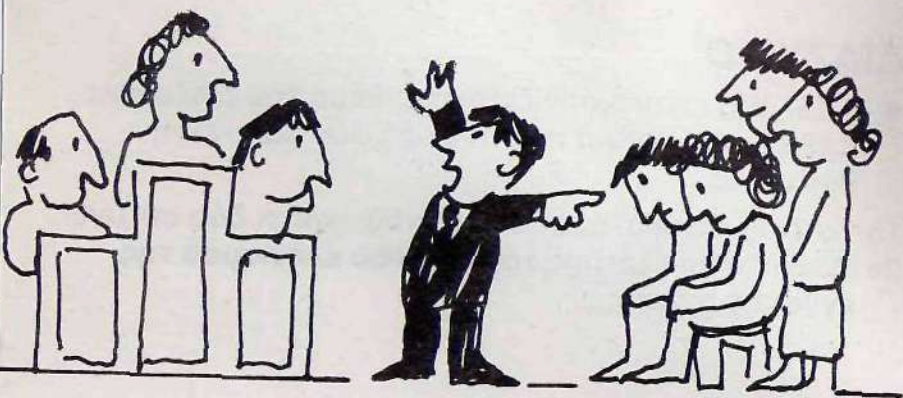
- Η Ελλάδα εκσυγχρονίζεται στο θέμα του διαζυγίου. Καθιερώνονται για πρώτη φορά δύο μόνο είδη διαζυγίου.
1ο Το Συναινετικό, όταν συμφωνούν και οι δύο σύζυγοι.
2ο Το διαζύγιο εξαιτίας του ισχυρού κλονισμού της έγγαμης σχέσης.

Το Συναινετικό Διαζύγιο

ΠΩΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

Με απλή διαδικασία σε Μονομελές Δικαστήριο **χωρίς** να εξετάζονται μάρτυρες.

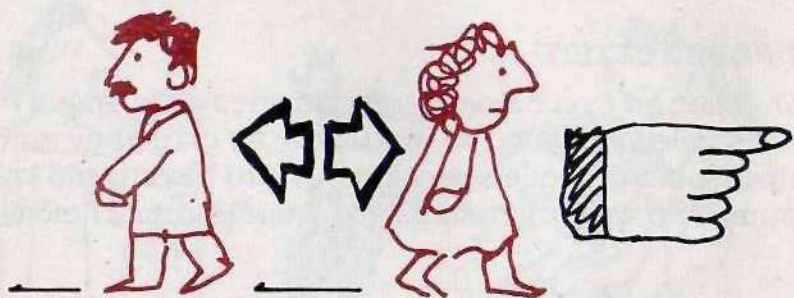
1. Ο δικηγόρος ή οι δικηγόροι των συζύγων καταθέτουν στο δικαστήριο μια αίτηση διαζυγίου κοινή και για τους δύο συζύγους.
2. Οι σύζυγοι τη μέρα της πρώτης δικασίμου **δηλώνουν** αυτοπροσώπως ή, αν δε θέλουν να παραστούν οι ίδιοι, με το δικηγόρο τους την απόφασή τους για λύση του γάμου τους.
3. Για να βεβαιωθούν καλύτερα οι σύζυγοι ότι δεν μπορούν να ζήσουν πλέον μαζί, ορίζεται μια δεύτερη δικάσιμος που πρέπει να απέχει από την πρώτη έξι τουλάχιστο μήνες, για να δηλώσουν **πάλι** οι σύζυγοι ότι επιμένουν στην απόφασή τους για τη λύση του γάμου τους.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Ο γάμος να έχει διαρκέσει τουλάχιστον ένα χρόνο πριν κατατεθεί η αίτηση του διαζυγίου. Αν υπάρχουν παιδιά πρέπει οι σύζυγοι να καταθέσουν στο δικαστήριο τη συμφωνία τους σχετικά με την επιμέλεια των παιδιών.

Διαζύγιο για ισχυρό κλονισμό του γάμου

ΠΩΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

Η διαδικασία είναι δυσκολότερη από τη διαδικασία του συναινετικού, αφού η κατάθεση της αγωγής γίνεται σε πολυμελές δικαστήριο και χρειάζεται να προσκομιστούν αποδείξεις και να εξεταστούν μάρτυρες.

ΣΕ ΠΟΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

Καθένας από τους συζύγους μπορεί να ζητήσει οποτεδήποτε (σε όποιο χρόνο θελήσει) το διαζύγιο επειδή ο γάμος του έχει κλονιστεί τόσο πολύ, ώστε η ζωή του να έχει γίνει αφόρητη από φταιξιμο του άλλου συζύγου ή και των δύο μαζί.

Ο ενάγων, δηλαδή εκείνος που ζητάει το διαζύγιο, μπορεί, **χωρίς πολύπλοκη διαδικασία** ή άλλες αποδείξεις, να υποστηρίξει και να γίνει δεκτό από το δικαστήριο, ότι ο γάμος του έχει υποστεί ισχυρό κλονισμό, αν ο άλλος σύζυγος ήταν προηγούμενα παντρεμένος και ξαναπαντρεύτηκε χωρίς να βγάλει διαζύγιο, αν τον εγκατέλειψε ή επιβουλεύτηκε τη ζωή του ή διέπραξε μοιχεία.

Ο εναγόμενος, δηλαδή ο σύζυγος κατά του οποίου στρέφεται η αγωγή, αν θέλει να μην εκδοθεί το διαζύγιο με βάση τους παραπάνω λόγους, θα πρέπει να αποδείξει με μάρτυρες ή άλλα στοιχεία ότι ουδέποτε διέπραξε αυτά για τα οποία τον κατηγορήσε ο ενάγων σύζυγος.

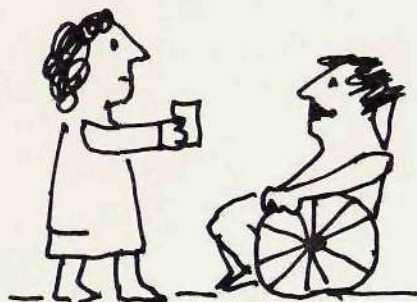

Το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί και από τον υπαίτιο για τον κλονισμό της έγγαμης σχέσης σύζυγο και να εκδοθεί από το δικαστήριο χωρίς να χρειαστεί να φέρει μάρτυρες ή άλλες αποδείξεις, αρκεί και μόνο να έχουν περάσει τέσσερα χρόνια διάστασης ψυχικής ή πραγματικής. Δε θεωρείται ότι διακόπηκε η τετραετία αν κατά τη διάρκειά της έγιναν κάποιες προσπάθειες από τους συζύγους επανασύνδεσης.

Διατροφή που καθοριζόταν κατά την έκδοση του διαζυγίου

Υποχρέωση για διατροφή είχε ΜΟΝΟ ο υπαίτιος σύζυγος.

- α) Αν ο υπαίτιος για το διαζύγιο ήταν ο σύζυγος, είχε υποχρέωση να δώσει ανάλογη με τα εισοδήματά του διατροφή στη σύζυγό του, εφόσον εκείνη δεν είχε εισοδήματα από δική της περιουσία ή από εργασία της που θα μπορούσε να κάνει κατά τη διάρκεια του γάμου της.
- β) Αν υπαίτια για το διαζύγιο ήταν η γυναίκα, υποχρεωνόταν να δώσει διατροφή στον άντρα της ΜΟΝΟ όταν εκείνος δεν μπορούσε με κανένα τρόπο και με οποιοδήποτε είδος δουλειάς να διαθρέψει τον εαυτό του.

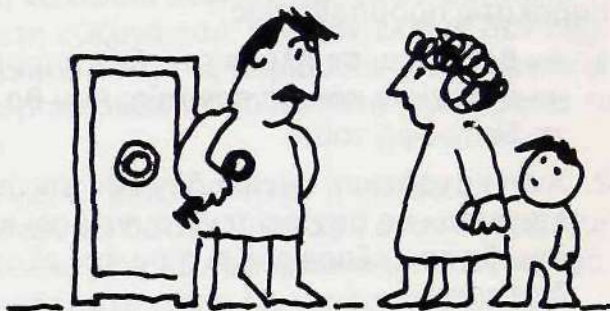
Διατροφή μετά το διαζύγιο

Υποχρέωση για διατροφή έχουν και οι δύο σύζυγοι. Διατροφή μπορεί να ζητήσει από τον άλλο σύζυγο οποιοσδήποτε από τους πρώην συζύγους, άσχετα αν ήταν εκείνος ο υπαίτιος ή όχι του διαζυγίου, αλλά ΜΟΝΟ στην περίπτωση που δεν μπορεί να διαθρέψει τον εαυτό του από τα εισοδήματά του ή την περιουσία του και **εφόσον** υπάρχει μια τουλάχιστον από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Αν βρίσκεται σε **ηλικία** που δεν μπορεί να αρχίσει ή να συνεχίσει κάποια εργασία, που θα του εξασφάλιζε τη διατροφή του.
2. Αν η κατάσταση **υγείας** δεν του επιτρέπει ή δεν της επιτρέπει να αρχίσει ή να συνεχίσει κάποια εργασία, που θα του εξασφαλίζει ή θα της εξασφαλίζει διατροφή.
3. Αν έχει την **επιμέλεια** ανηλίκων παιδιών και γι' αυτό το λόγο εμποδίζεται να εργάζεται.
4. Αν δε βρίσκει σταθερή και κατάλληλη εργασία ή χρειάζεται κάποια επαγγελματική εκπαίδευση. Και στις δύο όμως αυτές περιπτώσεις δεν μπορεί κανένας να ζητήσει διατροφή για περισσότερο από τρία χρόνια.
5. Σε κάθε περίπτωση που το δικαστήριο για λόγους επιείκειας κρίνει ότι χρειάζεται να δοθεί διατροφή.

Απόδειξη εισοδημάτων του υπόχρεου για διατροφή

Ήταν μια από τις δυσκολότερες διαδικασίες, γιατί, ενώ ο νόμος καθόριζε ότι η διατροφή είναι ανάλογη με τα περιουσιακά στοιχεία του υπόχρεου συζύγου, δεν έδινε ταυτόχρονα το δικαίωμα και τη δυνατότητα στον δικαιούχο να τα εξακριβώσει.

Απόδειξη εισοδημάτων του υπόχρεου για διατροφή

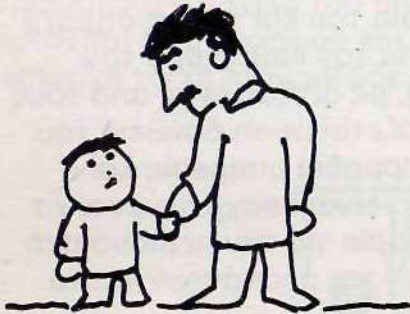
Με το νέο νόμο ο καθένας από τους πρώην συζύγους υποχρεώνεται να δίνει στον άλλο ακριβείς πληροφορίες για την περιουσία του και τα εισοδήματά του, εφόσον είναι χρήσιμες για τον καθορισμό του ύψους της διατροφής. Ακόμη, με αίτηση ενός από τους πρώην συζύγους, που διαβιβάζεται με τη βοήθεια του εισαγγελέα, ο εργοδότης, η αρμόδια υπηρεσία και ο αρμόδιος οικονομικός έφορος είναι **υποχρεωμένοι** να δίνουν κάθε χρήσιμη πληροφορία για την περιουσιακή κατάσταση του άλλου συζύγου και προπάντων για τα εισοδήματά του.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ

Επώνυμο των παιδιών

Το παιδί έπαιρνε υποχρεωτικά το επώνυμο του πατέρα.

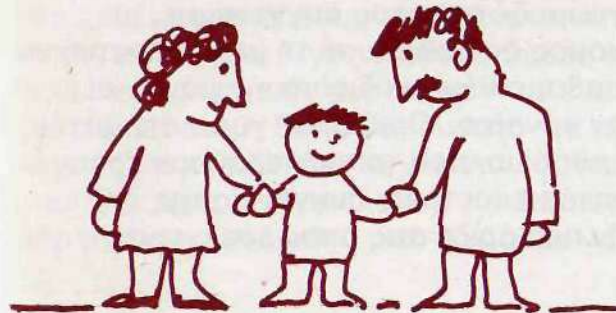

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ

Επώνυμο των παιδιών

Σήμερα οι μέλλοντες γονείς ΥΠΟΧΡΕΩΝΟΝΤΑΙ να ορίσουν είτε στο συμβολαιογράφο πριν από το γάμο τους είτε στον αρμόδιο λειτουργό κατά την τέλεση του γάμου τους (ιερέα ή δήμαρχο) με κοινή και αμετάκλητη δήλωσή τους το επώνυμο των παιδιών που θα γεννηθούν. Το επώνυμο που θα δηλώσουν μπορεί να είναι είτε το επώνυμο του ενός από τους δύο συζύγους είτε συνδυασμός των δύο επωνύμων τους, ποτέ όμως δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα από δύο επώνυμα. Το επώνυμο που θα δηλωθεί θα είναι το ίδιο για όλα τα παιδιά που θα γεννηθούν. Ο λειτουργός που θα τελέσει το γάμο (ιερέας ή δήμαρχος) ΟΦΕΙΛΕΙ να ζητήσει τη σχετική δήλωση.

Στην περίπτωση των γάμων που έχουν γίνει μέχρι τις 17/2/83 οι σύζυγοι μπορούν, μέχρι τις 17/2/84, εφόσον δεν έχουν παιδιά ή τα παιδιά τους είναι ακόμη ανήλικα και η γυναίκα έκανε τη δήλωση για ανάκτηση του οικογενειακού της επωνύμου* να προσδιορίσουν με δήλωσή τους σε συμβολαιογράφο το επώνυμο όλων των γεννημένων ή μελλοντικών παιδιών τους.

* Όπως αναφέρεται στη σελίδα 19, § 2.

Πατρική εξουσία

- α. Επιμέλεια, ανατροφή, επίβλεψη, μόρφωση, εκπαίδευση, προσδιορισμός κατοικίας.
- β. Εκπροσώπηση παιδιού.
- γ. Διαχείριση περιουσίας του.

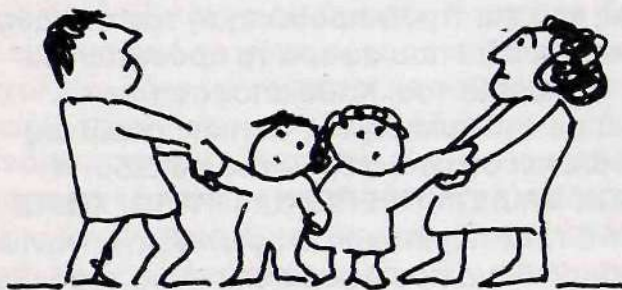
Ο πατέρας και μόνο είχε το αποκλειστικό δικαίωμα να αποφασίζει για όλα τα σοβαρά θέματα που αφορούσαν τη ζωή του παιδιού μέχρι τα 21 του χρόνια. Είχε δικαίωμα και καθήκον να επιμελείται και να αντιπροσωπεύει επίσημα το παιδί στις δημόσιες αρχές, να καθορίζει τον τρόπο της εκπαίδευσής του, το σχολείο, να προσδιορίζει την κατοικία του, να διαχειρίζεται την περιουσία του, να συναινεί ή όχι προκειμένου για θεραπεία αρρώστιας και εγχείρηση του παιδιού και να το τιμωρεί. Η μητέρα δεν είχε δικαίωμα από το νόμο ούτε το παιδί της να γράψει στο σχολείο, ούτε να το πάρει να ταξιδέψει στο εξωτερικό χωρίς τη «γραπτή» μάλιστα άδεια του πατέρα του. Στην περίπτωση που ο πατέρας είχε πεθάνει ή είχε χάσει την πατρική εξουσία, η επιτροπεία του παιδιού δινόταν στη μητέρα, η οποία όμως δεν είχε δικαίωμα να αποφασίζει μόνη της για τα σοβαρά περιουσιακά θέματα του παιδιού. Χρειάζοταν άδεια από το δικαστήριο και γνωμοδότηση του **συγγενικού συμβουλίου**. Ο νόμος δε θεωρούσε τη μητέρα ικανή να αποφασίζει για σοβαρά θέματα διοίκησης μόνο και μόνο επειδή ήταν γυναίκα. Όριζε έτσι γύρω απ' αυτήν το συγγενικό συμβούλιο, που το αποτελούσαν τρεις συγγενείς του πατέρα και τρεις συγγενείς της μητέρας, που την περιόριζε στις αποφάσεις της.

Γονική μέριμνα

Η «**πατρική εξουσία**», ο αναχρονιστικός αυτός θεσμός, που έκφραζε, παγίωνε και καθιέρωνε την πατριαρχική οικογένεια και κρατούσε στο περιθώριο τη μητέρα, **ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ**. Καταργήθηκε και η λέξη «εξουσία», γιατί δεν είναι λέξη που ταιριάζει στον καθορισμό των σχέσεων γονιών με τα παιδιά τους. Αντικαταστάθηκε με τη **γονική μέριμνα**, δηλαδή τη γονική φροντίδα που περιλαμβάνει την επιμέλεια του παιδιού, την εκπροσώπησή του, τη διαχείριση της περιουσίας του και που είναι υποχρέωση και δικαίωμα του κάθε γονιού. Η γονική μέριμνα ασκείται πλέον και από τους δύο γονείς μαζί και έχει σαν αντικείμενο όλα τα θέματα που σχετίζονται με την επιμέλεια του παιδιού, τη διοίκηση της περιουσίας του και την εκπροσώπησή του σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία που αφορά το πρόσωπο του παιδιού ή την περιουσία του. Κάθε απόφαση των γονιών σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του παιδιού. Η **ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΧΩΡΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΥΛΟΥ**. Σε περίπτωση διαφωνίας των γονιών για κάποιο σοβαρό θέμα που αφορά τα παιδιά τους, θα αποφασίσει αναγκαστικά το δικαστήριο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν σημειώνεται ότι οι περιπτώσεις αυτές είναι πολύ λίγες σε όσες χώρες εφαρμόζεται ο θεσμός της γονικής μέριμνας. Αν ο ένας από τους γονείς πέθανε ή δεν είναι δυνατό για πραγματικούς λόγους να μεριμνήσει (π.χ. είναι ναυτικός και απουσιάζει) ή είναι ανίκανος για δικαιοπραξία η γονική μέριμνα ασκείται μόνο από τον άλλο γονιό.

Επιμέλεια των παιδιών σε περίπτωση διαζυγίου

• Αν το διαζύγιο είχε εκδοθεί για υπαιτιότητα του ενός συζύγου, ο αναίτιος σύζυγος αναλάμβανε την επιμέλεια των παιδιών. Αν το διαζύγιο είχε εκδοθεί λόγω κοινής υπαιτιότητας στη μητέρα ανήκε η επιμέλεια της κόρης, ενώ του αγοριού μόνο μέχρι τα 10 του χρόνια. Μετά το δέκατο έτος της ηλικίας του αγοριού η επιμέλειά του ανήκε στον πατέρα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αν το υπαγόρευε το συμφέρον του παιδιού, μπορούσε να αποφασιστεί διαφορετικά.

Επιμέλεια των παιδιών σε περίπτωση διαζυγίου

Σε περίπτωση συναινετικού διαζυγίου, πριν από την έκδοσή του, οι γονείς υποχρεώνονται να δηλώσουν γραπτά στο δικαστήριο τη συμφωνία τους σχετικά με το ποιος από τους δύο γονείς θα έχει την επιμέλεια των παιδιών. Η συμφωνία αυτή επικυρώνεται από το δικαστήριο και ισχύει σαν προσωρινή απόφαση μέχρι να εκδοθεί η οριστική απόφαση για τη γονική μέριμνα των παιδιών.

Σε κάθε περίπτωση διαζυγίου συναινετικού ή κλονισμού της έγγαμης σχέσης, το δικαστήριο αναθέτει τη γονική μέριμνα, είτε στον έναν από τους δύο γονείς, είτε και στους δύο μαζί αν αυτοί συμφωνούν για τον τόπο διαμονής του παιδιού, είτε σε τρίτο πρόσωπο.

Κριτήρια που ο δικαστής λαβαίνει υπόψη του για την ανάθεση της γονικής μέριμνας και της επιμέλειας των παιδιών.

1. Κύριος γνώμονας είναι πάντα το ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.
2. Ο δεσμός του παιδιού με τον καθένα από τους γονείς και τα αδέρφια του.
3. Οι συμφωνίες που τυχόν έκαναν οι γονείς σχετικά με την επιμέλεια και τη διοίκηση της περιουσίας των παιδιών τους.
4. Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει να σέβεται την ισότητα μεταξύ των γονιών και να μην κάνει

διακρίσεις εξαιτίας του φύλου, της φυλής, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών ή όποιων άλλων πεποιθήσεων, της ιθαγένειας, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης ή του γεγονότος ότι ο ένας από τους γονείς είναι πλουσιότερος ή φτωχότερος από τον άλλο.

5. Ανάλογα με την ωριμότητα του παιδιού ο δικαστής μπορεί να το καλέσει ιδιαίτερα για να ακούσει την επιθυμία του σχετικά με ποιον από τους γονείς του προτιμά να κατοικήσει.
6. Η απόφαση που καθορίζει την επιμέλεια του παιδιού μπορεί να αλλάξει οποτεδήποτε με αίτηση του γονιού που δεν έχει την επιμέλεια, αν αλλάξουν οι πραγματικές συνθήκες στις οποίες βασίστηκε η έκδοσή της.

Ανατροφή – εκπαίδευση

Τον τρόπο της ανατροφής και της εκπαίδευσης των παιδιών καθόριζε ο πατέρας.

Ανατροφή – εκπαίδευση

Τον τρόπο της ανατροφής των παιδιών αποφασίζουν μαζί και οι δύο γονείς. Βασική αρχή όμως που καθιερώνει ο νέος νόμος είναι ότι οι γονείς υποχρεώνονται πια να ανατρέφουν τα παιδιά **ΧΩΡΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΥΛΟΥ**. Δηλαδή η αγωγή του κοριτσιού να μη διαφέρει από την αγωγή του αγοριού.

Απαίτηση του νέου νόμου είναι η προσπάθεια των γονιών για την ανατροφή των παιδιών τους να στοχεύει στην ανάπτυξη **υπεύθυνης** και με **κοινωνική συνείδηση** προσωπικότητας.

Στον επαγγελματικό προσανατολισμό των παιδιών οι γονείς πρέπει να λαβαίνουν υπόψη τους και τις προσωπικές κλίσεις και ικανότητες του παιδιού άσχετα αν είναι αγόρι ή κορίτσι.

Εξώγαμα παιδιά

Τα μη γνήσια παιδιά (εξώγαμα), ο νόμος τα αναγνώριζε σαν γνήσιους συγγενείς με δικαιώματα και υποχρεώσεις, ΜΟΝΟ απέναντι στους συγγενείς της μητέρας τους.

Η άγαμη μητέρα γιά να αποκτήσει επίσημα την επιτροπεία του παιδιού της ήταν υποχρεωμένη να ζητήσει ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ για το διορισμό της. Το δικαστήριο μπορούσε να μην της δώσει την επιτροπεία και να την αναθέσει σε άλλο πρόσωπο.

Κληρονομικά δικαιώματα του εξώγαμου παιδιού

Σε περίπτωση εκούσιας μόνο αναγνώρισης αν ο πατέρας του παιδιού είχε γνήσια παιδιά, γονείς ή σύζυγο, το κληρονομικό του δικαίωμα ήταν ΜΟΝΟ το 1/2 της κληρονομικής μερίδας του γνήσιου.

Παιδιά που γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονιών τους

Καταργήθηκε η διάκριση σε **γνήσια** και **εξώγαμα**. Το παιδί που γεννήθηκε «χωρίς γάμο των γονιών του», αν αναγνωρισθεί εκούσια ή δικαστικά, **ΕΞΟΜΟΙΩΝΕΤΑΙ** απόλυτα ως προς όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του με κάθε παιδί που «γεννήθηκε από παντρεμένους γονείς», όχι μόνο σε σχέση με τη μητέρα του και τους συγγενείς της αλλά **και** με τον πατέρα του και τους συγγενείς του.

Η άγαμη μητέρα αποκτά ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΑ, από το νόμο δηλαδή, και χωρίς καμιά άλλη διαδικασία ή δικαστική απόφαση, τη γονική μέριμνα του παιδιού της. Σε περίπτωση εκούσιας ή δικαστικής αναγνώρισης του παιδιού ο πατέρας αποκτά τη γονική μέριμνα που θα μπορεί να την ασκήσει μόνο σε περίπτωση αδυναμίας της μητέρας ή αν για το συμφέρον του παιδιού το δικαστήριο, μετά από αίτησή του, αναθέσει και σ' αυτόν την άσκηση της γονικής μέριμνας και ιδίως αν συμφωνεί σ' αυτό και η μητέρα.

Κληρονομικά δικαιώματα παιδιών που γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονιών τους

Τα παιδιά που γεννήθηκαν «χωρίς γάμο των γονιών τους» έχουν ΤΑ ΙΔΙΑ κληρονομικά δικαιώματα με τα παιδιά που γεννήθηκαν μετά από γάμο των γονιών τους.